

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

The Cultural Tourism Routes Development for Phetchaburi Old Town Communities

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง/Nuttawut Suwannachang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Bachelor of Tourism Industry, Faculty of Humanities and Social Science Phetchaburi,
Rajabhat University Phetchaburi

Corresponding author e-mail: nuttawut.suw@mail.pbru.ac.th

(Received: June 29, 2023; Revised: November 16, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก 2) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี และ 3) ประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากชุมชนตลาดริมน้ำเพชรบุรี ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 104 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนชุมชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก พบว่าทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือนศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ผู้วิจัยได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 2 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ชื่อ “กลิ้งไอน์เมืองเพ็ชร” ได้แก่ (1) วัดมหาธาตุวรวิหาร (2) ชุมชนวัดแก่นเหล็ก (3) พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดปลับพลาชัย (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) ชุมชน

คลองกระแชง ศาลาทำน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรจรยงค์ ราชารื่องสั้นเมืองไทย บ้านเล่าเรื่อง มิตร ชัยบัญชา พิพิธภัณฑสมบัดแม่ น้ำเพชร (6) ศาลาคามวาสี ห้องภาพเพชรบุรี สะพานใหญ่ (7) ชุมชนตลาด ริมน้ำ สตรีทอาร์ต บ้านเรียนรู้อั่งตั้งสวดิรดิรน์ (8) สะพานจอมเกล้า เส้นทางที่ 2 เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ชื่อ “เพ็ชรร์แลนด์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 1 ได้แก่ (1) พระรามราชนิเวศ (วังบ้านปืน) (2) วัดมหาธาตุวรวิหาร (3) ลานอุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) อุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) (6) วัดพระพุทธไสยาสน์ (7) วัดข่อย (8) เข้าที่พัก วันที่ 2 ได้แก่ (1) ชุมชน วัดแก่นเหล็ก (2) พิพิธภัณฑน์ใหญ่วัดพลับพลาชัย (3) ชุมชนคลองกระแชง ศาลาทำน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรจรยงค์ ราชารื่องสั้นเมืองไทย บ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พิพิธภัณฑน์สมบัดแม่ น้ำเพชร (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) ศาลาคามวาสี ห้องภาพเพชรบุรี สะพานใหญ่ (6) ชุมชนตลาดริมน้ำ สตรีทอาร์ต บ้านเรียนรู้อั่งตั้งสวดิรดิรน์ (7) สะพานจอมเกล้า 3) การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมือง เก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา อาศัยอยู่ในภาคตะวันตก เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี แล้ว มาเที่ยวชมชุมชนด้วยสาเหตุความชอบส่วนตัว โดยหาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ผลการประเมิน เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งทีนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนเมืองเก่า เพชรบุรี

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the cultural context of the old town communities of Phetchaburi: Rim Nam Market community, Klong Kra Chaeng community, and Wat Kan Lek community; 2) to develop cultural tourism routes for the old town communities of Phetchaburi; and 3) to evaluate the cultural tourism routes of the old town communities of Phetchaburi. The population and samples were: the first group, representatives from Rim Nam Market community, Klong Kra Saeng community, and Wat Kan Lek community, selected using a purposive sampling method; and the second group, 104 tourists visiting the old town communities of Phetchaburi, selected using an accidental sampling method. Data were collected through interviews with community representatives and questionnaires answered by tourists. Qualitative data were analyzed using analytical

description, while quantitative data were analyzed using percentage statistics, mean, and standard deviation. The results of the research are: 1) The cultural context of the old town communities of Phetchaburi—Rim Nam Market community, Klong Kra Chaeng community, and Wat Kan Lek community—revealed that all three communities are historic areas that preserve traditional ways of life, food, houses, buildings, arts and culture, and valuable traditions. They offer interesting activities that convey the way of life and wisdom of the community members, which can be developed into creative tourism activities. Additionally, these communities have facilities to accommodate tourists, making them ready to be developed into cultural tourism routes. 2) Two cultural tourism routes in the old town communities of Phetchaburi were developed. Route 1 (One-day trip): (1) Wat Mahathat Worawihan; (2) Wat Kan Lek community; (3) Grand Shadow Play Museum, Wat Plupplachai; (4) Local food lunch; (5) Klong Kra Saeng community: Wat Plup pavilion, Soonthorn Pu courtyard, Manas Chanyong's House, Chaibanacha Collector's House, Phetchaburi River Treasure Museum; (6) Kham Wa Si pavilion, Phetchaburi Photo Studio, Sapan Yai Bridge; (7) Rim Nam Market community: Phetchaburi Street Art, Tang Sawad Di Rat House; (8) Sapan Jom Klao Bridge. Route 2 (Two-day trip): Day 1: (1) Phra Ramratchaniwet (Baan Puen Palace); (2) Wat Mahathat Worawihan; (3) Mongkut Memorial Park; (4) Local food lunch; (5) Phra Nakhon Khiri Historical Park (Khao Wang); (6) Wat Pra Non; (7) Wat Khoi; (8) Rest time. Day 2: (1) Wat Kan Lek community; (2) Grand Shadow Play Museum, Wat Plupplachai; (3) Klong Kra Saeng community: Wat Plup pavilion, Soonthorn Pu courtyard, Manas Chanyong's House, Chaibanacha Collector's House, Phetchaburi River Treasure Museum; (4) Local food lunch; (5) Kham Wa Si pavilion, Phetchaburi Photo Studio, Sapan Yai Bridge; (6) Rim Nam Market community: Phetchaburi Street Art, Tang Sawad Di Rat House; (7) Sapan Jom Klao Bridge. 3) The evaluation of the cultural tourism routes of the old town communities of Phetchaburi revealed that most tourists were female, aged between 21 and 30 years old, bachelor's degree graduates, and students residing in western Thailand. Most tourists visited the communities for personal preference and searched for travel information online. The evaluation of the tourism routes in the old town communities of Phetchaburi was rated at a high level for all indicators, with an average score of 4.12. The top three aspects of tourist

satisfaction were: safe tourism activities, sufficient food and beverage services to meet tourists' needs, and easy-to-access transportation.

Keywords: Cultural tourism, Tourism routes, Old town communities, Phetchaburi

บทนำ

ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง ทั้งสองชุมชนตั้งขนานอยู่บริเวณสองฟากฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีอันเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านมาตั้งแต่อดีต เป็นแหล่งรวมของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของหลากหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ที่รุ่งเรืองและยังคงมีชีวิตชีวามาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นรูปธรรม ชุมชนตลาดริมน้ำตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำเพชร เป็นย่านการค้าที่สำคัญของอำเภอเมืองเพชรบุรีมาตั้งแต่อดีต มีอาคารร้านค้าเก่าแก่ และวัฒนธรรมอาหารการกินที่โดดเด่น มีรูปแบบวิถีชีวิตที่ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน และประเพณีเก่าแก่ที่ยังคงสืบต่อมาจากทุกวันนี้ ส่วนชุมชนคลองกระแซงนั้นตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำเพชร เป็นชุมชนที่มีโบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ วัด บ้านเก่า และศิลปวัฒนธรรมไทยเก่าแก่ที่โดดเด่น เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร วัดพลับพลาชัย พิพิธภัณฑน์ใหญ่ ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาค์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งชุมชนที่มีพื้นที่ติดต่อกับชุมชนคลองกระแซงและมีศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ที่โดดเด่น แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนเก่าอื่น ๆ ในเมืองเพชรบุรี ชุมชนนั้นได้แก่ ชุมชนวัดแก่นเหล็ก ซึ่งเป็นชุมชนเก่าที่มีศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่น่าสนใจ เช่น โบสถ์ บ้านเก่าคณะปีพาทย์และคณะละครชาตรี รวมถึงสตรีทอาร์ต (Street Art) ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนี้ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนเมืองเก่าอื่น ๆ ในเพชรบุรีได้

ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าเพชรบุรี โดยการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจาก 3 ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีเข้าด้วยกัน ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ซึ่งเส้นทางดังกล่าวจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีให้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อชาวบ้านในชุมชนทั้ง 3 ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังจะส่งผลดีต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีในทุกภาคส่วนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในพื้นที่ 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก โดยมีขอบเขตในการวิจัย 3 ประเด็นหลักได้แก่ บริบทเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากชุมชนตลาดริมน้ำเพชรบุรี ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของชุมชนดังกล่าว เป็นบุคคลที่สมาชิกในชุมชนเลือกให้เป็นตัวแทนของตนเพื่อทำหน้าที่พัฒนาและดูแลเรื่องต่างๆ ในชุมชน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนชุมชน คือ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 104 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนชุมชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบข้อมูลและความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

1.1 ชุมชนตลาดริมน้ำ

ชุมชนตลาดริมน้ำตั้งอยู่บนถนนพานิชเจริญ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีผู้คนอาศัยและทำการค้าอย่างยาวนาน มีอาณาบริเวณอยู่ติดริมแม่น้ำเพชรบุรี ฝั่งทิศตะวันออก มีบ้านเรือนและร้านรวงที่มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่เรียงต่อกันตลอดแนวถนนพานิชเจริญ ทั้งสองฝั่ง คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงยึดถือปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนควบคู่ไปกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันตรุษจีน วันเซ็งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ เป็นต้น โดยประเพณีจีนต่าง ๆ จะปรับเป็นไทยให้เข้ากับสังคมปัจจุบันมากขึ้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น ตลาดสดทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ สะพานจอมเกล้า ศาลเจ้า ปูนเก่ากงสำเพ็งพาณิชย์ยกเกียน ห้างรวมมิตร บ้านตั้งสวัสดิศิริตัน ร้านซิงอิ๋เซ็ง และสตรีทอาร์ต (Street Art)

1.2 ชุมชนคลองกระแชง

ชุมชนคลองกระแชง ตั้งอยู่บนถนนราชวิถี ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนริมน้ำเก่าแก่ที่ขนานไปกับแม่น้ำเพชรบุรีด้านทิศตะวันตก สมัยก่อนมีคลองเชื่อมไปยังแม่น้ำเพชรบุรี มีเรือที่มีกระแชงคลุมอยู่เป็นหลังคาจอดอยู่มากมาย จึงทำให้บริเวณแถบนี้เรียกว่า คลองกระแชง เป็นย่านเมืองเก่าที่เปี่ยมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรม และเรื่องราวเล่าขานจากอดีตสู่ปัจจุบัน มีมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ หนึ่งใหญ่ และ ลายปูนปั้น ที่วัดพลับพลายชัย งานจิตรกรรมฝาผนังที่วัดมหาธาตุวรวิหาร ประเพณีในชุมชนที่จัดขึ้น เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสืบสานการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี และงานเทศกาลทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เช่น งานวันพ่อ เพชรบุรีดีจัง เทศกาลหุ่นเงาโลก เป็นต้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น พิพิธภัณฑน์หนึ่งใหญ่วัดพลับพลายชัย วัดมหาธาตุวรวิหาร ทาน้ำสะพานใหญ่ ห้องภาพเพชรบุรี บ้านเล่าเรื่อง มิตร ชัยบัญชา บ้านราชาเรือนันนมนัส จรรยาณ์ ศาลคามวาสี พิพิธภัณฑน์สมบัติแม่น้ำเพชร ศาลเจ้าหนุมาน และลานสุนทรภู่

1.3 ชุมชนวัดแก่นเหล็ก

ชุมชนวัดแก่นเหล็ก ตั้งอยู่บนถนนชีสระอินทร์ ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณระหว่างวัดมหาธาตุวรวิหารและวัดพลับพลายชัย มีศูนย์กลางคือวัดแก่นเหล็ก ในอดีตน่าจะเป็นแหล่งการศึกษา เนื่องจากเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในเขตตัวเมือง เคยมีตำรับตำราประเภทโหราศาสตร์เกี่ยวกับการแพทย์ คัมภีร์เทศนา หนังสือเกี่ยวกับศาสนา วรรณกรรมและหนังสืออื่น ๆ ซึ่งเคยพบเห็นว่า มีมากบนหอไตรของวัด แต่ต่อมาส่วนหนึ่งน่าจะถูกเคลื่อนย้ายหรือชำรุด

เสียหายไปตามกาลเวลา เป็นชุมชนที่เต็มไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของเมืองเพชร เช่น ละครชาตรี มวยไทย การเล่นดนตรีปี่พาทย์ การเลี้ยงไก่ และการทำหัวโขน เป็นต้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น วัดแก่นเหล็ก บ้านเก่าคณะดนตรีปี่พาทย์ และสตรีทอาร์ต (Street Art)

1.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน

1.4.1 บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้ง 3 ชุมชน มีที่พัก ร้านอาหารและขนม ร้านกาแฟ-คาเฟ่ ร้านของฝาก ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง หลายแห่งที่มีความอร่อยและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ทั้ง 3 ชุมชน มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น หนังใหญ่ ลายปูนปั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และวิถีชีวิตแบบชาวจีน เป็นต้น

ด้านแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 ชุมชน มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดวาอาราม อาคารบ้านเก่า และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ชุมชน มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว เช่น ทำขนมโก้ การพันหัตถ์สีขนมโก้ การทำไข่เค็ม การร้อยลูกปัด การตัดกระดาษเป็นพวงมโหตร การตอกลายหนังใหญ่ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การปักผ้าชุดละครชาตรี เป็นต้น

ด้านจุดเด่นของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า ที่ยังคงมีให้เห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ ตามคำกล่าวที่ว่า “เพชรบุรี คือ อยุธยาที่ยังมีชีวิต”

1.4.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีการจัดการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ มีการให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมตามความสนใจ มีการจัดเตรียมความพร้อม

เมื่อได้รับทราบว่าจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาทั้งทางด้านสถานที่ และด้านบุคลากร มีนักสื่อความหมายหรือวิทยากรประจำสถานที่หรือฐานการเรียนรู้ มีการเชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ๆ ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว

ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาเส้นทางพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ได้แก่ ชุมชนวัดแก่นเหล็กยังขาดผู้ประสานงานหลักด้านการท่องเที่ยวที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำได้

1.4.3 การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าทั้ง 3 ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีประโยชน์ คือ จะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและมีความต้องการรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพราะจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม หวงแหนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว และจะทำให้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมากขึ้นผ่านทางโซเชียลมีเดียที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและแชร์ออกไปทางสื่อต่างๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชนมากขึ้นอีกด้วย โดยมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ดังต่อไปนี้

- 1) ควรมีการพัฒนานักสื่อความหมายในชุมชนให้มากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันนี้มีนักสื่อความหมายประจำฐานการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่ต้องการให้มีนักสื่อความหมายที่ให้ความรู้ประจำและพัฒนา นักสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษจากเยาวชนในท้องถิ่น
- 2) ต้องการให้มีการพัฒนาต่อยอดเรื่องศิลปวัฒนธรรม เช่น หนังใหญ่ โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีการตอกหนังใหญ่ที่ทำจากหนังจริง ๆ การเชิดหนังใหญ่ควรพัฒนาให้มีการแสดงหลากหลายตอนมากขึ้น และต้องการให้ฟื้นฟูเรื่องการแสดงโขนควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการฟื้นฟูการแสดงละครชาตรีให้คนรุ่นใหม่ได้มาเรียนรู้และสืบทอดต่อไป
- 3) ต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์ ประสานงานนำพานักท่องเที่ยวมาเที่ยว เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากที่เป็นรายได้เสริม ก็สามารถเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนได้
- 4) ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางน้ำเข้ามาสนับสนุนเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงได้

5) ต้องการให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีการจัดหลักสูตรมาเรียนรู้อินชุมชนเพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้ซึมซับและมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า กลับมาพัฒนาและสืบสานเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

6) ต้องการให้นักวิชาการหรือนักวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ ที่เข้ามาทำวิจัยในชุมชนแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน พร้อมทั้งฟังความคิดเห็นและความต้องการของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ข้อมูลการทำวิจัยที่ออกไปก็จะสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ผลงานวิจัยที่ได้ก็จะเกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเมื่อได้มีการเผยแพร่ออกไปอีกด้วย

1.5 ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้วิจัย นักวิชาการ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน และชุมชนใกล้เคียง และนักท่องเที่ยว โดยได้รับข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.5.1 ควรจัดทำเส้นทางให้ครอบคลุมทั้งร้านอาหาร ร้านขายของที่ฝาก และบริการต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการนำเสนอของดี ของเด่นในชุมชน และเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนด้วย

1.5.2 ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางกับสถานที่ชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนวัดเกาะ เพื่อให้เส้นทางมีความน่าสนใจและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.5.3 การจัดทำเส้นทางควรมีการให้ข้อมูลที่ เป็นความจริง

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการลงพื้นที่สำรวจบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีเพื่อเชื่อมโยงระหว่างชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก โดยได้จัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 2 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1

เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน (One day trip) ที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวใน 3 ชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก มีชื่อว่า “กลิ่นไอถิ่นเมืองเพชร” กำหนดการในเส้นทางโดยสรุป ดังนี้ (1) ไหว้พระ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง และสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่บนพระปรมาภิไธย 5 ยอด ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร (2) ไหว้พระ ชมสตรีทอาร์ต และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านที่วัดแก่นเหล็ก (3) ชมลายปูนปั้น ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และตอกกระดาดลายหนังใหญ่ ที่วัดพลับพลาย (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) เที่ยวชมศาลาท่าน้ำวัดพลับพลาย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาดี ราชาเรื่องสั้นเมืองไทย เยี่ยมชมบ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พระเอกตลอดกาล และชมวัตถุโบราณที่มรดกได้จากแม่น้ำเพชรบุรีที่พิพิธภัณฑสถานบดินทร์แม่น้ำเพชร ในชุมชน

คลองกระแซง (6) ชมศาลาคามวาสี ชมห้องภาพเพชรบุรี และข้ามแม่น้ำเพชรบุรีที่สะพานใหญ่ (7) เที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดริมน้ำ ถ่ายภาพกับสตรีทอาร์ต ชมนิทรรศการที่บ้านเรียนรู้ตั้งสวัสดิรัตน์ และแวะชิมข้าวแช่ต้นตำรับเมืองเพชร (8) ถ่ายภาพกับทิวทัศน์พระนครคีรี (เขาวัง) ที่สะพานจอมเกล้า ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 “กลืนไอถิ่นเมืองเพชร”

เส้นทางที่ 2

เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ชื่อว่า “เพ็ชรรีแลนด์แดนวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้มีการเชื่อมต่อทั้ง 3 ชุมชนเมืองเข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อความหลากหลายในเส้นทางท่องเที่ยว กำหนดการในเส้นทางโดยสรุป ดังนี้

วันที่ 1: แหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางมีดังนี้ (1) ชมความงามดงามของสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่พระรามราชนิเวศ (วังบ้านปืน) (2) ไหว้พระ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง และสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่บนพระปรมาภิไธย 5 ยอด ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร (3) ชมนิทรรศการ ภาพถ่ายวิพระนครคีรี และสักการะศาลหลักเมืองเพชรบุรี ที่ลานอุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) นั่งรถรางไฟฟ้า ขึ้นไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) (6) สักการะและชื่นชมความยิ่งใหญ่ของพระนอน ที่วัดพระพุทธไสยาสน์ (7) ขอพรโชคลาก และชมศิลปะปูนปั้น ณ พระธาตุฉิมพลีพระเศรฐ์ฐินวโกฏิ ที่วัดข่อย (8) เข้าที่พัก ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 “เพ็ชรรีแลนด์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 1

วันที่ 2: แหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางมีดังนี้ (1) ไหว้พระ ชมสตรีทอาร์ต และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านที่วัดแก่นเหล็ก (2) ชมลายปูนปั้น ชมพิพิธภัณฑน์แห่งใหญ่ และตอกกระดาษลายหนังใหญ่ ที่วัดพลับพลาชัย (3) เกี่ยวชมศาลาท่าน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาค์ ราชารื่องสั้นเมืองไทย เยี่ยมชมบ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พระเอกตลอดกาล และชมวัตถุโบราณที่มได้จากแม่น้ำเพชรบุรีที่พิพิธภัณฑน์สมบัติแม่น้ำเพชร ในชุมชนคลองกระแซง (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) ชมศาลาคามวาสี ชมห้องภาพเพชรบุรี และข้ามแม่น้ำเพชรบุรีที่สะพานใหญ่ (6) เกี่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดริมน้ำ ถ่ายภาพกับสตรีทอาร์ต ชมนิทรรศการพร้อมทำกิจกรรม แฟนท์สีกอนมโก๋ ร้อยลูกปัด และตัดพวงมโหตรที่บ้านเรียนรู้ตั้งสวัดิรัตน และแวะชิมข้าวแช่ต้นตำรับเมืองเพชร (7) ถ่ายภาพกับทิวทัศน์พระนครคีรี (เขาวัง) ที่สะพานจอมเกล้า ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 “เพ็ชรรีแลนด์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 2

3. การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีรายละเอียดดังนี้

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.6) มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี (ร้อยละ 39.6) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 55.8) เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 40.4) อาศัยอยู่ในภาคตะวันตก (ร้อยละ 44.3) เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีแล้ว (ร้อยละ 79.8) มาเที่ยวชมชุมชนด้วยสาเหตุความชอบส่วนตัว (ร้อยละ 43.2) โดยหาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 64.5)

ผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งทีนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =4.24) มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =4.21) และการคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง ($\bar{X}$ =4.13)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี” ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

ทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า ที่ยังคงมีให้เห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ ตามคำกล่าวที่ว่า “เพชรบุรี คืออยุธยาที่ยังมีชีวิต” มีจุดเด่นอยู่ที่วัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น หนึ่งใหญ่ ลายปูนปั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และวิถีชีวิตแบบชาวจีน มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดวาอาราม อาคารบ้านเก่า และพิพิธภัณฑ์ มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว เช่น ทำขนมโก๋ การพันที่สึขนมโก๋ การทำไข่เค็ม การร้อยลูกปัด การตัดกระดาษเป็นพวงมโหตร การตอกลายหนังใหญ่ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การปักผ้าชุดละครชาตรี มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหารและขนม ร้านกาแฟ-คาเฟ่ ร้านของฝาก ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง หลายแห่งที่มีความอร่อยและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีดังที่กล่าวมานี้ เป็นลักษณะเด่นของชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ทั้ง 3 ชุมชน มีความพร้อมและสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

มีข้อสังเกตด้านวัฒนธรรมประการหนึ่งของชุมชนตลาดริมน้ำ เนื่องด้วยเป็นชุมชนที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและมีความโดดเด่นตรงที่ยังคงมีการยึดถือปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนควบคู่ไปกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันตรุษจีน วันเซ็งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ การกินเจ เป็นต้น แต่การปฏิบัติประเพณีจีนต่าง ๆ ของคนในชุมชนจะมีการปรับเป็นแบบไทยให้เข้ากับสังคมปัจจุบันมากขึ้น เช่น ประเพณีเซ็งเม้งปรับเป็นการทำบุญบั้งสุกุลช่วงหลังสงกรานต์ และหลายบ้านก็ปฏิบัติตามประเพณีไทยทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การทำบุญที่วัด การใส่บาตร เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐฉิ สุวรรณช่วง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะเกินครึ่ง มีการยึดถือปฏิบัติการประกอบพิธีไหว้เจ้าแค่ในบางเทศกาล เทศกาลที่ยังถือปฏิบัติอยู่ ได้แก่ ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง และกินเจ ซึ่งมีการประยุกต์ให้สะดวกเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เคร่งครัดเช่นสมัยก่อน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีการร่วมประเพณีจีนที่ศาลเจ้าใกล้บ้านอย่างสม่ำเสมอ มีบางส่วนที่ได้ปรับการปฏิบัติศาสนกิจเป็นแบบชาวไทยพุทธอย่างเต็มตัว กล่าวคือ การไหว้พระพุทธรูป ใส่บาตร และทำบุญที่วัดใกล้บ้าน สำหรับเทศกาลประจำปีตามความเชื่อของชาวจีนที่ยังถือปฏิบัติอยู่ในชุมชน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน-ทิ้งกระจาด และเทศกาลกินเจ ส่วนศาลเจ้าและโรงเจที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะนอกจากจะประดิษฐานเทพเจ้าตามความเชื่อของชาวจีนแล้ว ยังพบพระพุทธรูปที่ประดิษฐานเป็นองค์ประธานฝ่ายพระพุทธศาสนาในศาลเจ้า อีก 2 แห่ง ได้แก่ พระพุทธรูป “เจ้าพ่อตันโพธิ์ประตูเมือง” ที่ศาลเจ้าตันโพธิ์ประตูเมือง และ “หลวงพ่อก่” ที่ศาลเจ้าวัดลาด ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันการผสมกลมกลืนระหว่างความเชื่อเรื่องเทพเจ้ากับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะได้เป็นอย่างดี การผสมกลมกลืนของความเชื่อระหว่างสองวัฒนธรรมนี้เป็นลักษณะการผสมผสานของความเชื่อที่เรียกว่า “Syncretism” คือ การผสมผสานความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน กลายเป็นความเชื่อหรือวัฒนธรรมของสังคมหรือกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งชาวจีนในประเทศไทยได้ผสมกลมกลืนกับความเป็นไทยอยู่ตลอดเวลา โดยเป็นกระบวนการผสมกลมกลืนแบบสองทาง (Two-way process) คือ ได้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกันด้วย

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าทั้ง 3 ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีจะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและมีความต้องการรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพราะจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม ห่วงแหนง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรัชญาพร พัฒนาผล (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี พบว่า ตัวแทนชุมชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม คือ เห็นด้วยและพร้อมให้กาสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจะมีส่วนช่วยให้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี รวมไปถึงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของเพชรบุรีเป็นที่รู้จักมากขึ้น คนในชุมชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชน

ทางชุมชนเห็นว่าควรมีการพัฒนาที่สื่อความหมายในชุมชนให้มากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันนี้ มีนักสื่อความหมายประจำฐานการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่ต้องการให้นักสื่อความหมายที่ให้ความรู้ประจำและพัฒนา นักสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษจากเยาวชนในท้องถิ่น และในชุมชนวัดแก่นเหล็กยังขาดผู้ประสานงานหลักด้านการท่องเที่ยวที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วีรพร รอดทัศนาศ (2556) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าห้องที่ สอดคล้องกันว่า คนในชุมชนยังขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และได้เสนอว่าการพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ จะต้องมีการทำบำรุงรักษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของประชาชนในพื้นที่ด้วย

ผลการสัมภาษณ์ยังสอดคล้องกับที่ เบญจมา จันทร (2545) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ตลาดดอนหวายมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และความสามารถในการเข้าถึง สำหรับแนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าควรมีการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูง ควรเพิ่มสิ่งที่มีไม่เพียงพอในการให้บริการนักท่องเที่ยว 2) ด้านบุคลากร ควรจัดอบรมให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ทางด้าน การบริหารจัดการ และควรจัดอบรมแก่ประชาชนท้องถิ่นให้มีความรู้ทางด้าน การให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านความพร้อมของชุมชน ควรให้ชุมชนดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการดำเนินการทางด้าน การตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านสื่อมวลชน

นอกจากนี้ ลัดดา ขุใจ และคณะ (2550) ได้ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะความต้องการของคน

ในชุมชนวัดเกาะที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมและโครงการต่างๆ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ คือ การพัฒนาภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ของวัด รวมทั้งการปรับปรุงที่ทำการชุมชนเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวและคณะผู้มาศึกษาดูงาน

2.2 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทางชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีมีความต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากที่เป็นรายได้เสริม ก็สามารถเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนได้ และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางน้ำเข้ามาสนับสนุนเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยได้เสนอว่าควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงานและให้ข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อเป็นเครือข่าย

2.3 การสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนและคนรุ่นใหม่

ทางชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีต้องการให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีการจัดหลักสูตรมาเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้สัมผัสและมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า กลับมาพัฒนาและสืบสานเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป สอดคล้องกับที่ ลัดดา ชูใจ และคณะ (2550) ได้ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ได้เสนอว่าในการพัฒนาต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดแผนและสร้างแนวทางการจัดการระบบที่เหมาะสม ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นให้แก่เยาวชนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่นของตนเอง และที่สำคัญคือ การสร้างเครือข่ายและมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างแนวทางร่วมกันอย่างจริงจังในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและยั่งยืน

3. การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี โดยการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม 2565 จำนวน 104 คน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา ในส่วนของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวมี

ความสอดคล้องกันในทุกประเด็น ได้แก่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี ยังเป็นวัยของนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นช่วงของการศึกษาในระดับปริญญาตรี

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันตกในสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวทั้งหมด ถึงร้อยละ 44.3 เนื่องด้วยอาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณจังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี และเพชรบุรี เป็นจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียง มีเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกันได้อย่างง่ายดาย และมีการคมนาคมสะดวกสบาย จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเป็นจำนวนมาก

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีแล้ว ถึงร้อยละ 79.8 เนื่องด้วยน่าจะมีความประทับใจในเสน่ห์ของเมืองเก่า ศิลปวัฒนธรรม อาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ในเรื่องความถวิลหาอดีต (Nostalgia) และวิถีชีวิตแบบเนิบช้า (Slow life) จึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ถึงร้อยละ 64.5 สอดคล้องกับช่วงอายุ 21-30 ปี นักท่องเที่ยวยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่ส่วนใหญ่นิยมศึกษาหาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ “We are social” บริษัทดิจิทัลเอเจนซีแห่งประเทศไทย และ “Hootsuite” ผู้ให้บริการระบบจัดการ Social media และ Marketing solutions ที่ได้รับรวบรวมสถิติการใช้งานอินเทอร์เน็ตจากทั่วโลก เมื่อเดือน มกราคม 2562 ระบุว่า กลุ่มผู้ใช้ Social network ในประเทศไทย กลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 18- 24 ปี และ 25- 34 ปี (WP, 2562) และนอกจากนี้ การที่ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีมีหน้าเพจ Facebook อย่างเป็นทางการหลายหน้าเพจ ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง) 2) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง) 3) ชุมชนซอยริมน้ำซอยตลาดริมน้ำ ชุมชนทรัพย์สินริมน้ำ เมืองเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ) และ 4) WAT KAEN LEK Community (ชุมชนวัดแก่นเหล็ก) จึงเป็นช่องทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนเมืองเก่าเพิ่มขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าที่ระบุว่าเวลานักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็มักจะถ่ายรูปแชร์ลงในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น Facebook Line Instagram และ Tiktok หรือสื่ออื่น ๆ ทำให้คนเห็นเป็นวงกว้าง ทำให้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมากขึ้นผ่านทางโซเชียลมีเดียที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและแชร์ออกไปทางสื่อต่างๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชนมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นโซเชียลมีเดียจึงเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกกลุ่ม ดังนั้น หากชุมชนมีการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดเตรียมอาคารสถานที่ อาหาร กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงเรื่องการต้อนรับ การให้บริการที่ประทับใจ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

นักท่องเที่ยวที่ได้รับประสบการณ์ดี ๆ และมีความประทับใจก็จะส่งต่อความรู้สึกที่ดีเหล่านั้นผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในทุกช่องทาง ก็จะทำให้ผู้รับข่าวสารได้รับรู้ข้อมูลดี ๆ เกี่ยวกับชุมชนแบบปากต่อปาก และกระตุ้นความต้องการให้อยากมาสัมผัสด้วยตัวเอง เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ทางชุมชนแทบไม่ต้องลงทุนอะไรเลยแต่ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ในทางตรงกันข้ามหากชุมชนละเลย ไม่สนใจนักท่องเที่ยว หรืออาจจะกระทำการสิ่งใดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่พอใจ ก็อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวแบ่งปันปัญหาหรือความไม่ประทับใจนั้นลงโซเชียลมีเดีย และส่งผลให้ผู้ที่ได้รับรู้ข้อมูลไม่อยากจะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแน่นอน

ในด้านผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนมีความเหมาะสมและสะดวกต่อการเข้าถึง มีบริการร้านค้าและร้านของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อสินค้าของท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวเที่ยวชมและลงมือทำ มีบริการที่พักไว้รองรับเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมีระบบรักษาความปลอดภัย จากผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ที่ทั้ง 3 ชุมชนมีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี อาหาร กิจกรรมสร้างสรรค์ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและการเข้าถึง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำหรับชุมชน

1.1 สมาชิกในชุมชนควรให้ร่วมมือในการวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ร่วมกันตั้งศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของตนเองออกมาให้ได้ เช่น การสืบสานศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบเก่า งานฝีมือช่าง การเปิดบ้านเก่าและสถานที่สำคัญต้อนรับนักท่องเที่ยว ร่วมกันวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านั้นให้น่าสนใจและเป็นที่รู้จัก เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่รักในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามา

ศึกษา นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุด คือ จะต้องมีการวางแผนรักษาความสมดุลระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่ากับความเจริญแบบสังคมใหม่ที่เข้ามาและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ไม่ให้ความเจริญหรือผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวเข้ามากระทบกับวิถีชีวิตของชาวบ้านจนเสียความเป็นตัวตนของชุมชนไป

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยดึงดูดเด่น เอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในท้องถิ่นมาเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวอยู่เสมอ เช่น เพชรบุรีตีจิ้ง กิจกรรมถนนคนเดิน กิจกรรมตามเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ

1.3 ควรมีการวางแผนและพัฒนาสร้างเส้นทางเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ชุมชนวัดเกาะ ชุมชนตลาดริมน้ำวัดทองนพคุณ หรือชุมชนที่อยู่ต่างอำเภอ แต่มีลักษณะวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน เช่น ชุมชนหนองจอก อำเภอท่ายาง หรือชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอบ้านแหลม เพื่อสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

1.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวและกิจกรรมในชุมชนเมืองเก่าอย่างต่อเนื่องผ่านทางหน้าเพจ Facebook ของชุมชนเมืองเก่าและเพิ่มช่องทางสื่ออื่นๆ เช่น Tiktok Twitter Line Instagram และ YouTube ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลและความเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ตลอดเวลา

1.5 ควรมีการขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษา หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเยาวชน ขอความอนุเคราะห์อาสาสมัครนำเที่ยว หรือยุวมัคคุเทศก์ มาประจำที่ชุมชนเมืองเก่าในวันหยุด เพื่อให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรนำเที่ยวในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

2. สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรมีการให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านงบประมาณและร่วมวางแผนการพัฒนาชุมชนในทุกมิติ โดยเฉพาะทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่กำลังเป็นที่สนใจ มีการจัดโครงการเพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน โครงการที่เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีการร่วมวางแผนกับชุมชนในทุกขั้นตอน ศึกษาความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย วางมาตรการป้องกันและควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของตนเองและปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเต็มที่ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ หรือนำข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่าไป

ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุน การนำกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มทัวร์ หรือกลุ่มศึกษาดูงานทั้งจากภายในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคมนาคมทางน้ำ ควรเข้ามาศึกษา สนับสนุน และ ผลักดันเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงเป็นรูปธรรมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีด้วยตนเอง และพัฒนาเป็นฉบับ ภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่า

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีกับชุมชน อื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง หรือเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนที่อยู่ต่างอำเภอแต่มีลักษณะวิถีชีวิต ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

3. ควรมีการนำข้อมูลจากเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีไปพัฒนาเป็น Application นำเที่ยว ไนโรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอีก ทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

ชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง. (2558). วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะ อำเภอเมืองจังหวัด เพชรบุรี. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เบญจา จันท. (2545). แนวทางการพัฒนาตลาดคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปรัชญาพร พัฒนผล. (2554). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลัดนา ชูใจ และคณะ. (2550). การศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

วีรพร รอดทัศน. (2556). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชนเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

WP. (2562). ล้วง Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 “คนไทย” ใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน-มือถือมี 99 แอป. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 1, 2566, จาก <https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>.